

אסטרטגיה לפיתוח ולקידום מפרץ חיפה

הצעה להחלטה

מחליטים, במטרה להוביל לפיתוח ולקידום כלכלי-חברתי של מפרץ חיפה בפרט (להלן גם - "המפרץ"), ושל מטרופולין חיפה בכלל, הכולל חזון ליצירת מוקדי תעסוקה ומגורים עשירים ואיכותיים עבור תושבי צפון מדינת ישראל, ושיפור באיכות האוויר והסביבה של תושבי המפרץ, ובהמשך להחלטת ממשלה מס' 472 מיום 25.10.2020 בנושא "פיתוח וקידום מפרץ חיפה", וכן בהמשך לדו"ח המסכם של ועדת המנכ"לים בנושא קידום ופיתוח מפרץ חיפה (להלן - "דו"ח ועדת המנכ"לים") שפורסם ביום 7.6.2021, ולהחלטות הממשלה מס' 2262 מיום 08.01.2017 בנושא "פיתוח כלכלי של מחוז הצפון וצעדים משלימים לעיר חיפה", ומס' 529 מיום 06.09.2015 בנושא "תכנית לאומית לצמצום זיהום אוויר והפחתת סיכונים סביבתיים באזור מפרץ חיפה", תוך מתן דגש על קווי היסוד של הממשלה ה-36, ומחויבות הממשלה לשיפור איכות החיים באזור חיפה והמפרץ, ובתוך כך יצירת אזור מגורים, הייטק, אתרי טבע, אתרי בילוי, ותעשייה נקייה:

1. לקדם אסטרטגיה לפיתוח ולקידום אזור מפרץ חיפה, אשר תתמקד בשיפור איכות החיים של תושבי המפרץ, באמצעות פרויקטים כלכליים משמעותיים שישנו את המגמות הדמוגרפיות והכלכליות-חברתיות הקיימות כיום במפרץ, כמו גם היערכות מתאימה של משק האנרגיה שתכליתה להביא להפסקת זיקוק הנפט והפעילות של התעשייה הפטרוכימית במפרץ חיפה, מציאת פתרונות חלופיים, וזאת לצורך עמידה בצרכי משק האנרגיה ההכרחיים להבטחת רציפות תפקודית, ובהמשך למגמה העולמית לצמצום השימוש בדלקים פוסיליים, לרבות גפ"מ, ומעבר לאנרגיות מתחדשות.

מטרת האסטרטגיה האמורה היא להוביל לפיתוח אורבני משמעותי, אשר יש בו כדי לשנות את אופי האזור כולו, מאזור עם תעשייה כבדה, לאזור המשלב מגורים, תעסוקה, תעשייה נקייה ושטחים ירוקים, וכל זאת במאמץ לעמוד בלוחות הזמנים שהומלצו בוועדת המנכ"לים.

הקמת צוות לניהול משא ומתן למתווה הפסקת פעילות התעשייה הפטרוכימית והכימית במפרץ חיפה

2. א. להטיל על צוות בהשתתפות נציגי רשות מקרקעי ישראל, אגף התקציבים במשרד האוצר, החשב הכללי במשרד האוצר, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט אזרחי) ומשרד האנרגיה (להלן - "צוות המו"מ") לקיים מו"מ עם חברת בתי זיקוק לנפט בע"מ (להלן - "בז"ן"), חברת כימיקלים לישראל בע"מ (להלן - "כי"ל"), חברת תשתיות אנרגיה בע"מ (להלן - "תש"א"). מטרת הצוות להביא להפסקת פעילות התעשייה הפטרוכימית והכימית במפרץ חיפה כמפורט בהחלטה זו, תוך שמירה על הביטחון האנרגטי ואספקת דלקים סדירה למשק. יובהר כי כל קבלת החלטה מטעם המדינה כפופה למציאת מקור תקציבי ואישורו בהחלטת ממשלה. כמו כן, יובהר כי אם המשא ומתן כאמור לא יצלח, אין הדבר גורע מסמכותה של המדינה בכל ענין וכי אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע

מסמכויות הממשלה, השרים או גורם אחר לפי כל דין או כדי לכבול את שיקול דעתם בכל דבר וענין.

ב. צוות המו"מ יעדכן מעת לעת צוות בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה ומנכ"ל משרד ראש הממשלה החליפי, בהשתתפות מנכ"ל משרד האוצר, מנכ"ל משרד האנרגיה, מנכ"ל משרד המשפטים, מנכ"ל משרד הפנים, מנכ"ל משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, מנכ"ל רשות מקרקעי ישראל ומנכ"ל משרד הבריאות, בדבר התקדמות המשא ומתן. ככל שיתעוררו מחלוקות, הן יובאו להכרעת מנכ"ל משרד ראש הממשלה, מנכ"ל משרד ראש הממשלה החליפי ומנכ"ל משרד האוצר.

3. לאחר השלמת המשא ומתן, כאמור בסעיף 2 לעיל, להטיל על הממונה על התקציבים במשרד האוצר, לאחר התייעצות עם המשרדים והגופים הממשלתיים הרלוונטיים, להציע מקורות למימון הפרויקט המפורט בהחלטה זו. ככל שתהיינה עלויות תקציביות, כל הוצאה תקציבית תובא לאישור הממשלה. יובהר כי מקורות המימון ייקבעו תוך נשיאה משותפת של כלל המשרדים הרלוונטיים בעלויות הפרויקט.

פיתוח כלכלי של מפרץ חיפה

4. להטיל על רשות מקרקעי ישראל, אגף התקציבים במשרד האוצר, אגף החשב הכללי במשרד האוצר, משרד האנרגיה והמשרד להגנת הסביבה לפעול, ככל הניתן, בתיאום עם צוות המו"מ, לצמצום השטח התפוס על ידי חוות המיכלים של תש"א (להלן - "החוזה") בהקדם האפשרי ועוד בטרם הפסקת הפעילות הפטרוכימית במתחם בז"ן וככל הניתן עד לשנת 2026. זאת, לטובת שיקום קרקעות החווה והקמת שכונה מעורבת שימושים הכוללת מגורים, מסחר, תעסוקה ותיירות בשטחי החווה שיפוגו, ותוך מתן מענה לצרכי האחסון של הנפט הגולמי הנדרש לזיקוק בבז"ן.

5. הפחתת כושר האחסון הפעיל בחוות המיכלים, לרבות פינוי מלא של החווה, טרם הפסקת הפעילות הפטרוכימית, יתבצע בכפוף להפעלה של חלופות לאחסון נפט גולמי אשר ישולבו במסגרת המו"מ שיתנהל עם בז"ן ותש"א, כאמור בסעיף 2 לעיל.

6. להטיל על רשות מקרקעי ישראל, אגף התקציבים במשרד האוצר, אגף החשב הכללי במשרד האוצר ומשרד הכלכלה והתעשייה, בתיאום עם צוות המו"מ, לפעול מול חברת כי"ל להעתקת הפעילות התעשייתית ב"מתחם דשנים" לאתר אחר, ככל הניתן עד לשנת 2025. ככל שיהיו לכך עלויות תקציביות, הן יובאו לאישור הממשלה.

7. השבת קרקע לרשות מקרקעי ישראל תיעשה לאחר פינוי המחוברים שמעל לקרקע ומבנים בתת-הקרקע, לרבות פסולת הריסה, ובכלל זה הריסה ופינוי המבנים והפיתוח הקיים, ולאחר טיהור ושיקום הקרקע והמים לערכי סף המתאימים ליעוד הקרקע, כפי שיאושר על ידי מוסדות התכנון המוסמכים. יובהר כי אין בסעיף זה כדי לגרוע מהאמור בסעיף 3.

שיפור היבטי התחבורה במפרץ חיפה

8. להטיל על שרת התחבורה והבטיחות בדרכים באמצעות חברת רכבת ישראל במסגרת הסכם ההפעלה והפיתוח:
- 8.1. לקדם את אישור הביצוע לתכנית חשמול מסילות הרכבת בחיפה (תת"ל 18), כך שהמסמכים המפורטים לביצוע יוגשו לאישור עד סוף מאי 2022, וככל שיאושרו, יושלם ביצועו עד סוף 2024.
- 8.2. לקדם את המשך הליכי התכנון של פרויקט הכפלת מסילות הרכבת משפיים ועד חוף הכרמל (תת"ל 65א), ומחוף הכרמל ועד סדנאות אפרים (תת"ל 65ב) במפרץ חיפה.
- 8.3. ביצוע תת"ל 65' מותנה בהשלמת חשמול מסילות הרכבת בחיפה (תת"ל 18), עד לתחנת 'מרכזית המפרץ', בהתאם לאמור בסעיף 8.1.

9. לרשום את הודעת שרת התחבורה והבטיחות בדרכים ושר האוצר, כי ככל שיאושר פרויקט הכפלת מסילות הרכבת כאמור בסעיף 8.2 (תת"ל 65ב), יקדמו את תחילת התכנון המפורט לביצוע, ולקידום זמינות של הפרויקט כחלק מתכנית הפיתוח הרב שנתית המאושרת של חברת רכבת ישראל. המקור התקציבי להמשך תכנון וביצוע הפרויקט, בשנים שלאחר תכנית הפיתוח הקיימת, יידון בין משרדי התחבורה והאוצר, בשאיפה לסיום ביצוע התכנית עד שנת 2035.
10. לעדכן את נספח החלטת ממשלה מס' 202 מיום 1.8.2021, כך שפרויקט שיקוע מסילות חיפה (תת"ל 65ב), יוגדר כ-"פרויקט תשתית לאומית" בעדיפות 2.

שיפור שירותי הרפואה במפרץ חיפה

11. א. להקים צוות בראשות מנכ"ל משרד הבריאות והממונה על התקציבים במשרד האוצר, לצורך תכנון והקמה של בית חולים חדש בקרית אתא, לרבות בחירה, בכפוף לכל דין, לרבות חוק חובת המכרזים, של אחד מבתי החולים הכלליים בחיפה (בני ציון או כרמל) שיועתק לקמפוס חדש בקרית אתא, קביעת היקף הפעילות הרפואית הנדרשת מבית החולים, תוך בחינת שילובים של שירותים גריאטריים ופסיכיאטריים, והכל בשים לב לתוספת יחידות הדיור המתוכננות להתווסף לפי החלטה זו ולצורכי האוכלוסייה באזור בשנים הקרובות, הסכם עם עובדי בתי החולים הקיימים שיועתקו וסוגיות נוספות. הצוות יגיש את המלצותיו עד ליום 30 ביולי 2022. האמור יעשה בכפוף לכל דין לתכנית תמ"ל 1025, החלטת ממשלה 4748 מיום 21 בנובמבר 2019 וקווי היסוד של ממשלת ישראל ה-36. הממשלה תפעל כך שהקמתו של בית החולים תושלם, ככל הניתן, עד לשנת 2029, ובכפוף לחתימה על ההסכם כאמור בס"ק ג' להלן.

- ב. לאחר הצגת המלצות הצוות לממשלה כאמור בסעיף קטן (א) וקבלת החלטה בנושא, יוקם צוות יישום שבו יהיו חברים המנהל הכללי במשרד הבריאות, הממונה על התקציבים במשרד

האוצר וראש הרשות המקומית, או מי מטעמם, אשר ילווה את תהליך התכנון וההקמה של בית החולים.

ג. הממשלה מנחה את אגף התקציבים ורשות מקרקעי ישראל לגבש הסכם להתכנסות בתי החולים, בהתאם להחלטת הצוות, ולפעול בהקדם להקצאת התקציבים הנובעים מההתכנסות, ככל ויהיו, לתכנון ולבינוי של בית החולים, וזאת בכפוף להחלטות מועצת מקרקעי ישראל.

הקמת פארק מטרופוליני במפרץ חיפה

12. להטיל על שרת הפנים, השרה להגנת הסביבה ושר האוצר, לגבש את מנגנון ההקמה והניהול של פארק מטרופוליני, לאורך נחל הקישון, ממעגנת שביט ועד פארק האגמים של נשר, אשר חלקו (מכביש 4 לכיוון מזרח), יתוכנן במסגרת התכנית המתוארת בסעיף 17 להלן. טרם יישום מנגנון ההקמה של הפארק, יוסכמו מקורות תקציביים, אשר יובאו להחלטת הממשלה.

שיפור וקידום התעשייה במפרץ

13. להקים צוות בהשתתפות משרד הכלכלה והתעשייה, המשרד להגנת הסביבה, משרד ראש הממשלה, משרד הבינוי והשיכון ורשות מקרקעי ישראל, על מנת לגבש תכנית פעולה לקידום מתחם היי-טק מעורב שימושים, בשטח הכלול באזור חפ/1704, תוך שמירה על נחל סעדיה וסביבתו הטבעית כאזור טבע עירוני.

14. להקים צוות בראשות משרד הכלכלה והתעשייה ובהשתתפות משרד האוצר ומשרד ראש הממשלה שיגבש תכנית להסרת חסמים רגולטוריים ובירוקרטיים, על מנת למשוך חברות בעלות ערך מוסף גבוה לאזור המפרץ, במידת הצורך. ככל שתהיינה לתכנית שתגובש עלויות תקציביות, הן יובאו לאישור הממשלה.

15. בשל היקפה וסמיכותה של תמל/1025 לשטחי המפרץ, רשות מקרקעי ישראל, משרד ראש הממשלה, מינהל התכנון ומשרד האוצר יבחנו הסרת חסמים רגולטוריים ובירוקרטיים למימוש שטחי התעסוקה בהתאם לתוכנית המאושרת, לרבות שטחי תעשייה עתירת ידע (הייטק). ככל שתהיינה לתכנית שתגובש עלויות תקציביות, הן יובאו לאישור הממשלה.

16. לרשום את הודעת משרד הבינוי והשיכון והמועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה כי יסיימו, תוך 120 יום מקבלת החלטה זו, לגבש יחד עם השותפים המקומיים והממשלתיים, תכנית אסטרטגית לפיתוח ולניהול רובע חדשנות בעיר חיפה, באזור העיר התחתית, תזית הים העירונית ובת גלים, מבלי לפגוע בפעילות הנמלית. רובע החדשנות יסייע בפיתוח הכלכלי והעירוני של אזורים אלו, תוך חיזוק האקו-סיסטם של חדשנות טכנולוגית והרחבת היצע התעסוקה האיכותית.

היערכות משק האנרגיה להפסקת הפעילות של התעשייה הפטרוכימית במפרץ חיפה ותכנון מרחבי חדש למפרץ

17. להטיל על רשות מקרקעי ישראל ומנהל התכנון, בהתייעצות עם משרד האנרגיה, משרד הכלכלה והתעשייה, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים והמשרד להגנת הסביבה, לקדם תכנון לאזור מפרץ חיפה, במטרה להפוך אותו לאזור עירוני מוטה מגורים, תעסוקה, לוגיסטיקה ותעשייה, תוך יצירת רקמה עירונית רציפה בין אשכול רשויות המפרץ, הקריות בכלל וקריית אתא בפרט, לעיר חיפה; חיזוק כלכלי; שינוי תדמית; חיבור העיר לים, ותכנון פארקים ונחלים (ובכלל זה הפארק המטרופוליני לאורך נחל הקישון, נחל גדורה, נחל ציפורי ונחל סעדיה); מבלי לפגוע בפעילות הנמלית, שיפור איכות הסביבה ופיתוח בר קיימא. התכנון יביא בחשבון מערך הסעת המונים בתחבורה ציבורית ובתחבורה קלה ושמירה על תמהיל נכון בין מגורים לתעסוקה. התכנית תעניק מענה תכנוני גם להיערכות משק האנרגיה, ולהיערכות הנמלית במפרץ, על מנת להבטיח רציפות תפקודית מלאה, בראייה כלל ארצית. התכנון יקודם בתיאום עם נציגי הממשלה בצוות המשא ומתן. יובהר כי אין בכך כדי לפגוע בעצמאות שיקול הדעת של מוסד התכנון המוסמך.

18. יובהר כי הפסקת פעילות התעשייה הפטרוכימית מותנית בהבטחת הרציפות התפקודית של משק האנרגיה, ובפרט בתפקודם המלא, על פי כל דין, של המתקנים, ובכלל זה מתקני אחסון החירום, כפי שמפורט בנספח א', המצורף להחלטה זו (הנגזר מפרק 3 לדוח ועדת המנכ"לים).

19. חמש שנים קודם למועד שייקבע במסגרת המו"מ להפסקת הפעילות הפטרוכימית, תבחן שרת האנרגיה את העמידה בתנאי סעיף 18 לעיל לעניין רציפות תפקוד משק האנרגיה והיתכנות הפסקת הפעילות הפטרוכימית במועד האמור. סברה השרה שיש לשנות את מועד הפסקת הפעילות הפטרוכימית, תביא את המלצתה להחלטת הממשלה. השרה

תערוך בחינה נוספת חצי שנה לפני המועד שייקבע, כאמור, להפסקת הפעילות הפטרוכימית.

20. להטיל על מנכ"ל משרד האנרגיה, חמש שנים בטרם תופסק הפעילות הפטרוכימית, להציג בפני ועדת השרים לענייני חברה וכלכלה (להלן – "הקבינט הכלכלי-חברתי") תחזית צריכה מעודכנת לתזקיקים במשק הישראלי ובשים לב להחלטות הממשלה ביחס ליעדי פליטות גזי החממה. ככל שצריכת התזקיקים הצפויה במשק הישראלי פחתה למול התחזיות שצוינו במסקנות דוח ועדת המנכ"לים, תופחת כמות התזקיקים הנדרשת לאחסון בהתאם.

21. ייבוא תזקיקי נפט וגפ"מ:

21.1. להטיל על שרת התחבורה והבטיחות בדרכים, להורות לחברת נמלי ישראל, מכוח סמכותה לפי סעיף 9(ב)(5) לחוק רשות הספנות והנמלים, התשס"ד-2004 (להלן: "חוק רספ"ן"), לקדם ולהגיש את מסמכי תת"ל 118 לבדיקה תכנונית מוקדמת עד סוף מרץ 2022, בתיאום עם משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ומשרד האנרגיה. במסגרת התכנון המוצע בתת"ל 118 יקודמו, בין היתר, הקמת מסוף חדש לצורך פריקת תזקיקים מיובאים, בתחום נמל המפרץ בחיפה, עבור צרכי התזקיקים השוטפים בצפון המדינה, ולגיבוי פעילות נמלי הדלקים האחרים בישראל, בעתות שאינן שגרה, והסדרה של מסוף הכימיקלים לצרכי משק האנרגיה. במסגרת התכנית תיבחן האפשרות לייבוא גפ"מ וכל צורך נוסף של משק האנרגיה. כמו כן, לבקש מחברת נמלי ישראל, לבחון עריכת מכרז להקמה של נמל התזקיקים החדש, בהתאם להוראות התת"ל, שיתמרץ הקמה מוקדמת ככל הניתן.

21.2. להנחות את משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לפנות לחברת נמלי ישראל בבקשה לכלול בתוכנית הפיתוח של חברת נמלי ישראל את הקמתם והפעלתם של מסוף ומזח תזקיקים חדש בנמל המפרץ בחיפה, ככל הניתן עד שנת 2028.

21.3. להנחות את שרת התחבורה והבטיחות בדרכים להורות לחברת נמלי ישראל לפי סעיף 9(ב)(5) לחוק רספ"ן, להפסיק את פעילותו הקיימת של מסוף התזקיקים הקיים בחיפה ושל חוות מיכלי הדלק במתחם ה-20 אייקרס", הכלולים בתת"ל 119, בתוך 90 יום ממועד תחילת פעילותו של מסוף התזקיקים החדש. יובהר כי אין בכך כדי לגרוע מהאפשרות של חברת נמלי ישראל להפעיל מתחמים אלה לצורך שימושים נמליים אחרים, למעט חזית ים.

22. א. להקים צוות בראשות משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ואגף תקציבים והחשב הכללי במשרד האוצר, בהתייעצות עם משרד האנרגיה ובשיתוף חברת נמלי ישראל, אשר

ימליץ על תנאי ההסמכה למפעיל אשר יפעיל את מסוף התזקיקים החדש. הצוות יגיש את המלצותיו לשרת התחבורה והבטיחות בדרכים ושר האוצר בתוך 60 ימים.

ב.

להנחות את משרדי התחבורה והאוצר, לפנות לוועדת המחירים הבין-משרדית לבחון את הצורך בקביעת מחירים מפוקחים לשירותי ניטול ואחסנה של דלקים ומוצריהם.

תכנון שובר הגלים והגנת על חופי קריית חיים

23. להנחות את שרת התחבורה והבטיחות בדרכים, להורות לחברת נמלי ישראל לפי סעיף 9(ב)(5) לחוק רספ"ן, לקדם את תכנון שוברי הגלים להגנת חופי קריית חיים ולשיקומם ולקדם את התכנית הסטטוטורית מס' 304-0860023. ככל שתאושר התכנית, יעשו מאמצים להשלמת הביצוע עד תחילת שנת 2028, במסגרת תוכנית הפיתוח של חברת נמלי ישראל שתאושר כדן.

אחסון וייבוא גפ"מ מחוץ לשטח מפרץ חיפה

24. להטיל על שרת התחבורה והבטיחות בדרכים ובשיתוף פעולה עם מנהל התכנון ומשרד האנרגיה, לבחון ולתכנן הקמה של מבנים ימיים נמליים (או מקשר ימי) לייבוא וליצוא של גפ"מ רגיל וגפ"מ אולפיני, במרחב הנמלי באשדוד. ככל שיוחלט על קידום התכנית, זו תוגש למוסד התכנון המוסמך.

צמצום השימוש בגפ"מ במשק

25. להקים צוות בראשות מנכ"ל משרד האנרגיה ובהשתתפות נציגי המשרד להגנת הסביבה, משרד האוצר, משרד ראש הממשלה ומשרד הכלכלה והתעשייה, אשר יגבש תכנית לצמצום השימוש בגפ"מ במגזר הביתי, במגזר המסחרי-עסקי ובמגזר התעשייתי. זאת, בהתבסס על טכנולוגיות לחשמול וטכנולוגיות נקיות. הצוות יגיש את מסקנותיו לאישור הקבינט הכלכלי-חברתי בתוך 180 יום.

מענה לרשויות מקומיות

26. להקים צוות בין-משרדי בהשתתפות משרד הפנים ומשרד האוצר, לגיבוש מענה לפגיעה כלכלית, ככל שתהיה, לחלק מהרשויות במפרץ, לאחר הפסקת פעילות כל אחת מהתעשיות במפרץ חיפה. ככל שיהיו למענה זה עלויות תקציביות, הוא יובא לאישור הממשלה.

שיקום הקרקעות המזוהמות במפרץ חיפה

27. ביצוע כל פעולה להריסת מתקנים ותשתיות המכילות חומרים מסוכנים, לרבות דלקים ותזקיקים שבשטח התכנית, בין אם עיליות ובין אם תת קרקעיות, וכן שיקום הקרקעות

המזוהמות, ייעשה בהתאם להנחיות המקצועיות של המשרד להגנת הסביבה ובתיאום עמו ועם צוות המו"מ בטרם הביצוע.

28. מובהר כי כל החלטה לפעול לטיפול באתרים המוזכרים בהחלטה זו, אין בה כדי לגרוע מאחריותם של הגורמים או של צדדים שלישיים שניהלו, הפעילו ועשו שימוש באתרים אלו, במישרין או בעקיפין, בין היתר מכוח דיני הגנת הסביבה ובהתאם לעקרון "המזהם משלם". כמו כן, אין בהחלטה זו כדי להוות ויתור על זכות מזכויותיה של המדינה, לרבות הזכות לדרוש שיפוי והחזר הוצאות בגין הפעולות שיתבצעו מכוח החלטה זו, או ביחס לכל דרישה קיימת או עתידית מצד צדדים שלישיים, אשר קשורה במישרין או בעקיפין לשימוש בקרקע למטרות מזהמות.

כללי

29. יובהר כי כללי החלוקה והביצוע המוזכרים בהחלטה זו ייעשו בהתאם להוראות התכ"ם הרלוונטיות. כמו כן, יובהר כי אין באמור בהצעה זו בכדי לפגוע בסמכויות המשרדים או כל גורם אחר לפי כל דין וכי אין באמור בהחלטה זו משום ויתור על אף טענה של המדינה וכל זכויותיה שמורות אפוא.

ניחול ההחלטה

30. א. להנחות את משרד ראש הממשלה להקים ועדת היגוי בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה ומנכ"לית משרד ראש הממשלה החליפי, בהשתתפות נציגי כלל המשרדים הלוקחים חלק בהחלטה ורשות מקרקעי ישראל, לצורך ליווי, מעקב והסרת חסמים לשם יישום ההחלטה.

ב. להנחות את משרד ראש הממשלה ומשרד ראש הממשלה החליפי להקים מנהלת, שתלווה את עבודת ועדת ההיגוי ותסייע למשרד ראש הממשלה בריכוז עבודת הוועדה. המנהלת תדווח לוועדת ההיגוי מדי רבעון על התקדמות יישום ההחלטה, על חסמים ביישומה ועל פעולות שבוצעו להסרתם. כלל עלויות הפעלת המנהלת, יתוקצבו ממקורות משרד ראש הממשלה ומשרד ראש הממשלה החליפי.

נספח א' - התנאים להבטחת הרציפות התפקודית של משק האנרגיה בעת הפסקת הפעילות הפטרוכימית

1. הקמה והפעלה בהצלחה של נמל דלקים המאפשר ייבוא של תזקיקים בסך של 425,000 טון בחודש, וייבוא של גפ"מ בסך של 24 אלף טון בחודש בצפון הארץ.
2. הקמה והפעלה של תשתית לאחסון וייצוא קונדנסט בכמות של 15,000 טון בחודש, בשאיפה על בסיס תשתיות קיימות.
3. הקמה והפעלה של תשתית לייבוא או ייצור ביטומן בהיקף של 35,000 טון בחודש.
4. הקמתם בצורה מוגנת, קבלת אישור להפעלתם, חיבורם למערכת פריקה מן הים ומילוי במוצרי הדלק הרלוונטיים של המתקנים הבאים:
 - 4.1. מתקנים לאחסון גפ"מ בהיקף של 30,000 טון, על בסיס המתקנים המאושרים בתמ"א 32.
 - 4.2. מתקנים לאחסון ביטומן בהיקף של 30,000 טון.
5. השלמת הליך מכרזי, הכולל תקצוב מלא של ההצעה הזוכה, ומתן היתר בנייה להקמת מתקני אחסון גפ"מ בהיקף של 18,000 טון נוספים.
6. הפקדה בפועל של תכניות מפורטות למתקני אחסון גפ"מ נוספים בהיקף של 30,000 טון.
7. אישור תכנית מתאר מפורטת להקמת מתקנים מוגנים לאחסון 550 אלף טון תזקיקים (בנזין, סולר ודלק מטוסים), הכוללים יכולת ניפוק של 275,000 טון בחודש ושאינה נופלת מיכולת הניפוק בבז"ן כיום וחיבור למערכת פריקה מן הים, בצפון הארץ (להלן - **מתקן הקבע**). יובהר כי ההקמה בפועל של מתקן הקבע תתבצע אל מול התחזיות המעודכנות של צריכת התזקיקים בישראל, בהתאם לסעיף 20 בהחלטת הממשלה.
8. מתן מענה לפי כל דין לטובת אחסון תזקיקים (להלן - **מתקן הביניים**), מילוי במוצרי הדלק הרלוונטיים, תוך שמירה על חיבורם למערכת פריקה מן הים ולמערכת התזרמה הארצית, ואישור סטטוטורי למענה זה, לפי חכמויות האלה:
 - 8.1. 550,000 טון תזקיקים בצפון הארץ, הכוללים יכולת ניפוק של 275,000 טון בחודש ושאינה נופלת מיכולת הניפוק בבז"ן כיום.
 - 8.2. 300,000 טון תזקיקים בדרום/מרכז הארץ.
9. יובהר, כי פינוי מתקן הביניים יתבצע אך ורק לאחר אישור שרת האנרגיה להשלמת הקמתו והפעלתו של מתקן הקבע.
10. מתן כל האישורים הנדרשים על פי דין להפעלת המיתקנים המצוינים בסעיפים 1-8 לעיל.
11. מתן מענה בטחוני לתשתיות המוקמות אשר יבטיח את רציפות התפקוד של משק האנרגיה של מדינת ישראל.
12. שמירה ואבטחת מלאים אסטרטגיים כנדרש, כל זאת, בהלימה לתרחיש הייחוס הלאומי.

דברי הסבר

רקע כללי

ביום 25.10.2020 החליטה הממשלה (החלטה מס' 472) להקים ועדת מנכ"לים בין-משרדית לפיתוח ולקידום מפרץ חיפה, שתגבש אסטרטגיה ממשלתית ועקרונות לתוכנית פעולה לפיתוח ולקידום מפרץ חיפה. בהחלטה 472 נקבע כי הוועדה תדון, בין היתר, בעתיד התעשייה הכבדה, בדגש על התעשייה הפטרוכימית במפרץ חיפה; בתשתיות האנרגיה הקיימות במפרץ חיפה ובהבטחת רציפות התפקוד של משק האנרגיה הלאומי בטווח הקצר הבינוני והארוך; בצורכי דיור ובפיתוח עירוני של מטרופולין חיפה; בפיתוח כלכלי ואזורי, בהגברת הפיריון ובעידוד השקעות; בצורכי תעסוקה קיימים ועתידיים במטרופולין חיפה וכן בסיכונים מחומרים מסוכנים, זיהום אוויר, שיקום קרקע והיבטים סביבתיים נוספים במפרץ חיפה.

ועדת המנכ"לים וכן ועדות המשנה שהקימה קיימו ישיבות, שבמסגרתן נשמעו גם פונים שונים מהציבור. ביוני 2021 פרסמה הוועדה דו"ח מסכם של המלצותיה (להלן - "דו"ח ועדת המנכ"לים").

לאחר הקמת הממשלה ביוני 2021, ובהתאם לקווי היסוד של הממשלה, החלה עבודת מטה ענפה ומעמיקה על דו"ח ועדת המנכ"לים, מיוני 2021, על מנת לגבש החלטת ממשלה בנושא. במהלך עבודת המטה נבחן הנושא בדיונים רבים עם משרדי הממשלה הרלוונטיים, עתה מוצע לקדם אסטרטגיה צופה פני עתיד לפיתוח ולקידום מפרץ חיפה כולו, וכל זאת מתוך רצון הממשלה לעמוד בלוחות הזמנים שהומלצו בדוח ועדת המנכ"לים – סגירה בתוך עשור, כדלקמן.

סעיף 1 (כללי)

מטרופולין חיפה בכלל, ומפרץ חיפה בפרט, הוא אזור גאוגרפי בעל פוטנציאל אדיר - קו חוף ארוך ויפה, נוכחותה של תעשייה מתקדמת, קרבה למוסדות להשכלה גבוהה, צפיפות אורבנית, גיוון של אוכלוסייה ועוד. למרות זאת, הצמיחה הדמוגרפית והכלכלית של מטרופולין חיפה נמצאת בסטגנציה ביחס למטרופולינים האחרים בישראל, וביחס לרוב המוחלט של אזורים גיאוגרפיים במדינה. האמור מתבסס על נתונים שהוצגו במסגרת עבודת ועדת המנכ"לים בנושא קידום ופיתוח מפרץ חיפה שפעלה בשנים 2020-2021.

אחת הסיבות לסטגנציה המתוארת, היא התעשייה הפטרוכימית והכימית בלב המטרופולין, אשר יוצרת חיץ פיזי משמעותי בין חלקי המטרופולין - נשר וחיפה מצד אחד והקריות מצד שני. מעבר לכך, תעשייה זו תורמת לתדמית השלילית של האזור, שנתפס על ידי רבים כאזור מזוהם ואף מסוכן למגורים ולתעסוקה.

על מנת לשנות את המגמות המתוארות, מוצע לקדם מהלכים שיובילו לקידום כלכלי משמעותי של המטרופולין, ובתוך כך גם להוביל להפסקת פעילות התעשייה הפטרוכימית והכימית במפרץ חיפה, תוך היערכות מתאימה, מראש, של משק האנרגיה, בהתאם לכמויות האחסון המומלצות בדוח ועדת המנכ"לים.

מוצע בהחלטה כי יפותחו פרויקטים כלכליים משמעותיים, אשר יחד עם הפסקת הפעילות הפטרוכימית, יתרמו תרומה משמעותית לפיתוח כאמור, כולל מערכות הסעת המונים, מתחמי

היי-טק, פארק מטרופוליני גדול, עשרות אלפי יחידות דיור, בית חולים חדש ועוד.

סעיף 2 (הקמת צוות לניהול משא ומתן למתווה הפסקת פעילות התעשייה הפטרוכימית והכימית במפרץ חיפה)

הפסקת פעילות התעשייה הפטרוכימית והכימית במפרץ חיפה תתבצע בצורה המיטבית במסגרת הסכם חתום בין הממשלה לבין התעשיות המדוברות, אשר הן בבעלות בז"ן, כי"ל והחברה הממשלתית תש"א. על כן, מוצע להקים צוות מו"מ שמטרתו להביא להפסקת הפעילות של התעשיות הפטרוכימיות והכימיות, תוך שמירה על הביטחון האנרגטי ואספקת דלקים סדירה למשק עד הפסקת פעילות התעשייה הפטרוכימית וגם אחריה, ומתן מענה הוגן לצרכים השונים. הצוות יתייעץ עם הגורמים הרגולטורים הרלוונטיים.

בהצעה הובהר כי אם המשא ומתן כאמור לא יצלח, אין הדבר גורע מסמכותה של המדינה בכל ענין וכי אין בהוראות הסעיף כדי לגרוע מסמכויות הממשלה, השרים או גורם אחר לפי כל דין או כדי לכבול את שיקול דעתם בכל דבר וענין.

סעיף 3 (המשך צוות מו"מ)

לאחר המו"מ מוצע כי משרד האוצר יציע מקורות אפשריים למימון הפרוייקט המוצע בהחלטה זו, באמצעים שיכולים לכלול בין היתר מקורות תקציביים, ומקורות שאינם תקציביים ובכלל זאת רווחים צפויים בגין שיווק הקרקעות. ככל שתהיינה עלויות תקציביות, המקורות התקציביים יובאו לאישור הממשלה. יובהר כי כל הוצאה תקציבית תיעשה באישור הממשלה.

סעיף 4 (חוות המיכלים)

כיום פועלת בצמידות לחלקה הדרומי של שכונת קריית חיים חוות מיכלי נפט גולמי של החברה הממשלתית תש"א. חווה זו, בנפח פעיל של מאות אלפי טונות של נפט גולמי, משמשת לאחסון, ערבוב והכנת נפט גולמי המגיע משני מקורות - צינור הנפט של חברת קצא"א מאשקלון, והמקשר הימי לנפט גולמי מול חופי קריית חיים, משם עובר הנפט לבית הזיקוק של תשלובת בז"ן. כאשר תופסק פעילות בית הזיקוק, לא יהיה עוד צורך בחוות המיכלים.

עקב הקרבה הגדולה מאוד של המיכלים לשכונת מגורים, לעתים פחות מ-200 מטרים בלבד, והמפגעים המשמעותיים כולל ריח וזיהום אוויר שהחווה מייצרת לאוכלוסייה הסמוכה, מוצע לבחון חלופות לצמצום שטח החווה תוך הרחקת המפגעים מהתושבים, ואף לשאוף לסגירה מלאה של החווה, לטובת שיקום הקרקעות שלה כך שניתן יהיה להקים עליהן שכונה מעורבת שימושים הכוללת מגורים, מסחר, תעסוקה ותיירות. לשם כך מוצע לתת מענה לצרכי האחסון של הנפט הגולמי הנדרש להמשך התפקוד של בית הזיקוק עד להפסקת פעילותו, וזאת ככל הניתן עד לשנת 2026.

סעיף 5 (המשך חוות המיכלים)

כל פתרון לצמצום או סגירה של חוות המיכלים בקריית חיים חייב להבטיח מראש המשך

תפקוד מלא של בית הזיקוק בז"ן, עד להפסקת פעילותו במועד שיסוכם על ידי צוות המשא ומתן. הפתרון שייבחר לטווח הביניים חייב יהיה להיות מתואם ומעוגן בעבודת צוות המו"מ, על מנת למנוע מצב שבו פינוי חוות המיכלים יפגע ביכולת אספקת התזקיקים של בז"ן עד להשלמת היערכות משק האנרגיה והפסקת הפעילות הפטרוכימית.

סעיף 6 (מתחם דשנים)

בסמיכות למתחם של תשלובת בז"ן, וממזרח אליו, קיים מתחם שבו פועלת חברת כי"ל המכונה "מתחם דשנים", על שם מפעל הדשנים שנמצא בו, יחד עם פעילויות תעשייתיות ומו"מ אחרות. מתחם זה, המשתרע על מאות דונמים, מהווה גם הוא חלק מהחץ הפיזי בין חלקי המטרופולין, מתאפיין בריבוי חומרים מסוכנים היוצרים מגבלות בנייה נרחבות, בעיקר בקרית אתא. כיוון שאין שום קשרים תפעוליים בין התעשיות במתחם זה לתשלובת בז"ן, על מנת לסגור פעילות זו, ולהעתיק אותה לאתר אחר מחוץ למפרץ, אין צורך להמתין להפסקת הפעילות של התעשייה הפטרוכימית במפרץ. מוצע לקדם משא ומתן מול חברת כי"ל על מנת להעתיק את הפעילות של מתחם זה ככל הניתן עד סוף שנת 2025 לאתר אחר, וכך להרחיק חומרים מסוכנים מהמרחב ולשחרר מגבלות בנייה שיאפשרו פיתוח מואץ של דרום קריית אתא.

סעיף 7 (השבת קרקעות לרשות מקרקעי ישראל)

מוצע כי השבת קרקע לרשות מקרקעי ישראל תיעשה לאחר פינוי המחברים שמעל לקרקע ומבנים בתת-הקרקע, לרבות פסולת הריסה, ובכלל זה הריסה ופינוי המבנים והפיתוח הקיים, ולאחר טיחור ושיקום הקרקע והמים לערכי סף המתאימים ליעוד הקרקע, כפי שיאושר על ידי מוסדות התכנון המוסמכים. מובהר כי אין בסעיף זה כדי לגרוע מהאמור בסעיף 3.

סעיף 8 (שיפור היבטי תחבורה במפרץ חיפה)

על מנת לשפר את השירות התחבורתי במרחב, ובפרט את החיבור המהיר בין מרכז הארץ לחיפה ולצפון כולו, מוצע לקדם 3 פרויקטים מרכזיים:

1. חשמול מסילת החוף (תת"ל 18) - חשמול המסילות מאפשר מעבר לקרונות חשמליים אשר יכולים להאיץ ולהאט מהר יותר, וכך יקצרו את זמן הנסיעה בין היעדים, תוך הפחתת זיהום אוויר ורעש.

2. הכפלת וחשמול מסילת החוף (תת"ל 65א) - כיום קיים זוג מסילות רכבת בין שפיים לתחנת חוף הכרמל בדרום חיפה, מסילה לכיוון צפון ומסילה לכיוון דרום. רכבות הנוסעות במסילות עוצרות בתחנות רבות כך שהרכבות שאחריהן צריכות לחכות שאלה יתקדמו וכך לא ניתן להסיע על המסילות רכבות רבות בכל שעה. לכן, גם זמן הנסיעה וגם רמת השירות אינם מספקים על מנת לתת שירות איכותי ולענות על הביקושים ההולכים וגדלים. במסגרת תת"ל 65א יוקם זוג מסילות נוסף, מחושמלות, בצמוד למסילות הקיימות, ואלה ייועדו לרכבות מהירות שייסעו במהירות של עד 250 קמ"ש עם מעט מאוד תחנות בין תל אביב לחיפה, כך שזמן הנסיעה בין תחנות תל אביב לתחנת חוף הכרמל יעמוד על 29 דקות בלבד, וניתן יהיה להגדיל מאוד את תדירות הרכבות. זאת, בהתאם לתכנית האסטרטגית של חברת רכבת ישראל.

3. הכפלה, חשמול ומנהור של מסילות הרכבת בתוך חיפה (תת"ל 65ב) - כיום קיים זוג

מסילות רכבת בין תחנת חוף הכרמל לתחנת מרכזית המפרץ, אשר מהוות את העורק התחבורתי המחבר בין מרכז הארץ, דרך תחנת חוף הכרמל, לבין כל המסילות בצפון המדינה, לכיוון נהריה, כרמיאל ובית שאן. מסילות אלו מנוסעות לאורך חוף ימה של חיפה ולמעשה חוצצות בין העיר לים לאורך כ-10 ק"מ. במסגרת תת"ל 65 מוצע להכפיל את המסילות, כהמשך ישיר של המסילות של תת"ל 65א, תוך מנהור המסילות הקיימות וגם החדשות. כך, ייווצר ציר חדש וישיר יותר, בעל גאומטריה משופרת, לתנועת הרכבות, ובמקביל העיר חיפה תתחבר חזרה אל חוף ימה, כך שתושבים ומבקרים יוכלו ללכת ברגל ישירות לחוף הים בדומה לשאר ערי החוף של מדינת ישראל. מהלך זה יחזק מאוד את העיר חיפה כולה ובפרט העיר התחתית ושכונות החוף, שכיום הן השכונות בעלות ערך הקרקע הנמוך ביותר בחיפה, למרות סמיכותן הגבוהה לחוף הים. כמו כן מנהור המסילות יאפשר פיתוח נדל"ני משמעותי באזורים שיתפנו עקב המנהור או שהיו חסומים על ידי מסילות הרכבת. מימוש תת"ל 65 יאפשר להקטין את זמן הנסיעה בין תחנות תל אביב למרכזית המפרץ אשר במפרץ חיפה מ-80 דקות ל-41 דקות, תוך הגדלת תדירות הרכבות, ויאפשר כך לקצר בהתאמה את זמני הנסיעה מכל צפון מדינת ישראל למרכז הארץ. זאת, בהתאם לתכנית האסטרטגית של חברת רכבת ישראל. מוצע כי סיום ביצוע תתל 65א+ב יהיה עד לשנת 2035.

חשמול מסילות הרכבת הקיימות נמצא כבר בשלבי ביצוע מתקדמים בחלקים רבים מהמדינה ונדרש לסיים את מקטע מסילת החוף וחיפה עד לסוף שנת 2024. שני הפרויקטים של הכפלת וחשמול מסילת החוף, כולל בתוך חיפה, נמצאים בשלבים שונים בתהליך הסטטוטורי במסגרת הוועדה לתשתיות לאומית ונדרש לסיים את התהליך הסטטוטורי עד סוף 2022 (תת"ל 65א) וסוף חודש פברואר 2025 (תת"ל 65ב).

סעיף 9 (ביצוע תכנון מפורט וקידום זמינות לתת"ל 65ב)

פרויקט הכפלת מסילות החוף (תת"ל 65א) צפוי להתחיל במסגרת תכנית החומש הנוכחית (2021-2025) של משרד התחבורה. על מנת להבטיח ביצוע מהיר ככל הניתן גם של המקטע הנוסף, בתוך חיפה, שיחבר בין מרכז הארץ לצפון ובין העיר חיפה לחוף ימה, מוצע כי לאחר האישור הסטטוטורי של תת"ל 65ב, התהליך של תכנון מפורט וקידום זמינות ייחל כבר במהלך תכנית החומש הזו, במטרה להתקדם לביצוע של הפרויקט בהקדם האפשרי.

סעיף 10 (פרויקטים לאומיים)

במסגרת החלטת ממשלה 202 מיום ה-1.8.21, הוחלט להגדיר מספר פרויקטי תשתית חשובים כ-"פרויקטי תשתית לאומיים", כאשר בעדיפות 1 הוגדר פרויקט המטרו בגוש דן, ובעדיפות 2 הוגדרו כ-10 פרויקטים ובהם גם הכפלת מסילת החוף. מוצע להוסיף את הכפלת ומנהור הרכבת בחיפה (תת"ל 65ב) כפרויקט תשתית לאומית בעדיפות 2.

סעיף 11 (שיפור שירותי הרפואה במפרץ חיפה)

בהמשך להחלטות שהתקבלו במוסדות התכנון ובממשלה, המלצות ועדת המנכ"לים, וגם במסגרת קווי היסוד של הממשלה ה-36, ועל רקע הגידול הדמוגרפי של אזור הקריות והגליל המערבי, שצפוי אף לגדול משמעותית בעקבות מימוש החלטת הממשלה, יש צורך בהקמת בית חולים נוסף בצפון קריית אתא, אשר יתבסס בין היתר על בתי חולים קטנים שיועקו אליו.

מוצע להקים צוות שיקדם את הקמת בית החולים, תוך שקילת כל ההיבטים הרלוונטיים, לרבות בחירה איזה משני בתי חולים יועתקו אליו, עתיד העובדים בבתי החולים ועוד, וכל זאת במטרה להקים את בית החולים עד לסוף שנת 2029.

כמו כן, מוצע כי לאחר הצגת המלצות הצוות לממשלה כאמור וקבלת החלטה בנושא, יוקם צוות יישום שבו יהיו חברים המנהל הכללי במשרד הבריאות, הממונה על התקציבים במשרד האוצר וראש הרשות המקומית, או מי מטעמם, אשר ילווה את תהליך התכנון וההקמה של בית החולים.

סעיף 12 (הקמת פארק מטרופוליני)

למטרופולין חיפה אין כיום פארק מטרופוליני בדומה לפארק אריאל שרון בגוש דן, או פארק הירקון בתל אביב, אשר יהווה מוקד משיכה לתושבים מכל המרחב ולתיירים. זאת, למרות שבלב המטרופולין זורם נהר משמעותי מאוד, בחלקים ממנו רחב אף יותר מנהר הירקון, ובעל ערכיות טבעית ומגוון ביולוגי משמעותי - נחל הקישון. על מנת לשנות את המגמות הקיימות, מוצע להקים צוות אשר יפתח מנגנון הקמה והניהול של פארק מטרופוליני גדול מאוד, אף יותר מפארק הירקון, לאורך נחל הקישון ונחלים נוספים אשר חלקו (ממזרח לכביש 4) יתוכנן במסגרת התכנית המתוארת בסעיף 17 להלן. זאת, בהתאם להמלצות ועדת המנכ"לים. ניתן להתחיל בפיתוח הפארק - ממעגנת שביט ופארק מורדות הקישון במערב, ו"האגמים של נשר" במזרח, עוד לפני הפסקת פעילות התעשיות, ובשלביות ותוך תיאום עם צוות המו"מ, לפתח את מרכזו במקביל להפסקת פעילות התעשיות, עד לחיבור מלא לכל אורך הקישון ממחלף יגור ועד לים התיכון.

סעיף 13 (פארק היי-טק נחל סעדיה)

בצמוד למתחם התחבורתי הגדול בצפון המדינה לרכבות ולאוטובוסים - מרכזית המפרץ, ולרכבל שירד מהטכניון ואוניברסיטת חיפה, על ציר המטרונית, ממוקם מתחם בגודל של כמה מאות דונמים שלגביו יש תכנית לפיתוח מתחם תעסוקה (חפ/1704). תכנית זו לא התממשה למרות שאושרה לפני כעשור, ממגוון סיבות. בנוסף לכך, בשטח התכנית זורם נחל סעדיה, אשר הוזנח לאור שנים, ושתכנית חפ/1704 מציעה להעתיקו לקצה המתחם. מוצע לגבש תכנית למתחם, תוך שיקום נחל סעדיה ושמירה על מסלולו במרכז המתחם, ולפתחו כמתחם היי-טק ושימושים מעורבים, סביב הנחל במטרה לייצא מוקד משיכה משמעותי וחדשני לפעילות מו"פ בלב מפרץ חיפה במקום בעל נגישות תחבורתית וקרבה למוסדות אקדמיים מובילים.

סעיפים 14+15 (משיכת חברות)

על מנת לסייע להמשך הפיתוח של התעשייה היצרנית במפרץ חיפה, על רקע הצעת החלטת הממשלה להפסיק את הפעילות של חלקים מהתעשייה הקיימת כיום במפרץ (התעשייה הפטרוכימית והכימית, כאמור), מוצע לגבש תכנית למשיכת פעילות תעשייתית חדשה אל תוך המרחב, עם דגש על חברות בעלות ערך מוסף גבוה שיכולות להעסיק מספר רב של עובדים, בדומה לחברות שפעילותן הופסקה כאמור. זאת, בהמשך להמלצות ועדת המנכ"לים.

סעיף 16 (מפרץ החדשנות)

מוצע לרשום את הודעת משרד הבינוי והשיכון והמועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה כי יסיימו, תוך 120 יום מקבלת החלטה זו, לגבש יחד עם השותפים המקומיים

והממשלתיים, תכנית אסטרטגית לפיתוח ולניהול רובע חדשנות בעיר חיפה, באזור העיר התחתית, חזית הים העירונית ובת גלים. רובע החדשנות יסייע בפיתוח הכלכלי והעירוני של אזורים אלו, תוך חיזוק האקו-סיסטם של חדשנות טכנולוגית והרחבת היצע התעסוקה האיכותית.

סעיף 17 (היערכות משק האנרגיה ותכנון מחדש של המרחב)

רשות מקרקעי ישראל מקדמת מזה 3-4 שנים תכנון שלדי למפרץ חיפה העתידי, לאחר הפסקת פעילות התעשייה הפטרוכימית והכימית. תכנון זה, שהוצג במסגרת ועדת המנכ"לים (חלופת "שער המפרץ"), מהווה בסיס אפשרי לתכנון מחדש של כל מרחב מפרץ חיפה, תוך יצירת החיבור בין חלקי המטרופולין, ובין התושבים לחוף הים ולחזית הים העירונית. יודגש כי תכנון זה מותנה בתכנון של היערכות משק האנרגיה. מוצע כי התכנון יקודם בתיאום עם נציגי הממשלה בצוות המשא ומתן.

סעיף 18 (הפניה לנספח אנרגיה)

על מנת להבטיח את רציפות התפקוד של משק האנרגיה גם לאחר הפסקת פעילות התעשייה הפטרוכימית, נדרש לתכנן ולהקים מתקני תשתית שיאפשרו ייבוא, פריקה, הולכה, אחסון וניפוק של תזיקי דלק, גפ"מ וביטומן שכיום מיוצרים כולם בבז"ן, וכן קליטה, אחסון וייצוא של קונדנסט ממאגר הגז הטבעי "לויתן", שמטופל כיום על ידי בית הזיקוק של בז"ן במסגרת תהליך הזיקוק. נספח א' להחלטה זו, אשר נגזר מפרק 3 לדו"ח ועדת המנכ"לים, מפרט את התנאים להבטחת רציפות משק האנרגיה בעת הפסקת הפעילות הפטרוכימית. סעיף זה מבהיר כי עמידה בתנאים הרשומים בנספח א' היא תנאי הכרחי להפסקת הפעילות הפטרוכימית במפרץ חיפה.

סעיף 19 (בחירת מצב הדלקים על ידי שרת האנרגיה)

על מנת לעמוד ביעד של הפסקת פעילות התעשייה הפטרוכימית והכימית תוך עשור, נדרשת היערכות משמעותית של משק האנרגיה כאמור, הכוללת תכנון והקמה של מתקנים, רכש של מלאים ועוד. כיוון שאין ודאות מלאה מראש לביצוע מלא של משימות אלו, ועל מנת להבטיח שלא ייווצר מצב שתהליך הפסקת פעילות התעשיות ייחל מבלי שיש מענה המבטיח רציפות תפקודית של משק האנרגיה, שרת האנרגיה תבחן 5 שנים לפני המועד שהוסכם ונחתם במו"מ בין הממשלה לתעשיות, ושוב חצי שנה לפני המועד, את סטטוס ההיערכות, ואם תסבור שההיערכות לא תושלם במועד, תביא בפני הממשלה המלצה בדבר שינוי מועד הפסקת הפעילות של התעשיות. יובהר כי המלצה זו מחייבת את הממשלה, שתדון בנושא ותקבל את החלטתה על בסיס הנתונים ומגוון השיקולים המובאים בפניה.

סעיף 20 (עדכון כמויות בעקבות שינויים בביקושים)

משק האנרגיה הישראלי עובר שינויים דרמטיים בשנים האחרונות, וצפוי לעבור שינויים נוספים בעקבות מגמות משמעותיות בעולם כגון מעבר לרכבים חשמליים ולאנרגיה סולארית. היערכות משק האנרגיה הנדרשת, כוללת את היקפי התשתיות הנדרשים, וגובשה במסגרת ועדת המנכ"לים על בסיס תחזיות שהיו נכונות לשנת 2020. ייתכן כי בשנים הקרובות יתברר כי קצב השינויים שונה ממה שנחזה, ועל כן יהיה מקום לבחון מחדש את היקפי התשתיות הנדרשים. חמש שנים לפני המועד שיסוכם במו"מ בין הממשלה לתעשיות, להפסקת הפעילות של התעשייה הפטרוכימית והכימית מנכ"ל משרד האנרגיה יעדכן את התחזיות של משרד

האנרגיה לביקוש למוצרים השונים, ואם יתברר כי הכמויות קטנות יותר ממה שנחזה ב-2020, ימליץ בפני הקבינט הכלכלי-חברתי על הקטנת היקפי התשתיות בהתאם. כך ייחסך כסף לממשלה, טביעת הרגל הסביבתית של התשתיות שלא ייבנו תקטן, ומפגעים לתושבי המדינה הגרים בסמיכות לתשתיות הנ"ל יצטמצמו.

סעיף 21 (ייבוא תזקי קי נפט וגפ"מ)

כיום פועל במפרץ חיפה מסוף דלקים ישן, בעיר התחתית של חיפה, בתוך שטח נמל חיפה ובלב אזור אורבני הכולל משרדים, מסעדות ועוד. מסוף זה, וחוות המיכלים התפעולית הצמודה אליו ("20 אייקרס") מהווים מפגע וסכנה בטיחותית, וכן אינם מתאימים לסטנדרטים המודרניים הנדרשים לטובת הפעלת מסוף דלקים איכותי. כמו כן, במסגרת הפסקת הפעילות של התעשייה הפטרוכימית במפרץ חיפה, יהיה צורך להגדיל את היקף ייבוא התזקי קי לחיפה, במקום להסתמך על ייבוא מאסיבי ממסוף קצא"א אשקלון והולכת הנפט בצינור של קצא"א לחיפה.

בנוסף, כיום נקודת הייבוא היחידה של גפ"מ למדינת ישראל היא דרך המקשר הימי של קצא"א באשקלון, הנמצא בים הפתוח ולא מאפשר תפקוד בתנאי מזג אוויר קשים או התלקחות ביטחונית ברצועת עזה.

על כן, במסגרת תת"ל 118, הנדונה בימים אלה בוועדה לתשתיות לאומיות, מקודמת הקמה של מסוף דלקים מודרני בסמוך לנמל המפרץ. מוצע לקדם במהירות האפשרית את אישורו והקמתו של המסוף הנ"ל, כולל תשתיות לייבוא של גפ"מ שייצרו יתירות קריטיות לייבוא גם במסוף אשקלון, כולל בימי מזג אוויר קשים. תשתיות זו גם תקטין את מספר המשאיות שייסעו בכבישי הארץ על מנת לספק לצפון המדינה תזקי קי וגפ"מ שמיובאים ממרכז ודרום הארץ.

נדרש לקדם בהקדם האפשרי את אישור התכנית הסטטוטורית של המסוף, לקדם את המכרזים והתהליכים שיובילו להקמתו במהרה. לאחר תחילת הפעלתו, יש לסגור את המסוף הישן בעיר התחתית ואת מתחם ה-20 אייקרס, לשקם את קרקעותיהם ולאשר שימושים אחרים במתחמים המתפנים.

סעיף 22 (המשך ייבוא תזקי קי נפט וגפ"מ)

מוצע להקים צוות אשר ימליץ לשרת התחבורה והבטיחות בדרכים ולשר האוצר, בדבר תנאי ההסמכה לגוף שיפעיל את מסוף התזקי קי החדש, כמתואר בסעיף הקודם.

כמו כן, מוצע להנחות את משרדי התחבורה והאוצר, לפנות לוועדת המחירים הבין-משרדית לבחון את הצורך בקביעת מחירים מפוקחים לשירותי ניטול ואחסנה של דלקים ומוצריהם.

סעיף 23 (תכנון שובר הגלים והגנה על חופי קריית חיים)

במסגרת הקמת נמל המפרץ על ידי חברת נמלי ישראל, נוצרה פגיעה בחופי הים של שכונת קריית חיים והעיר קריית ים, זאת עקב הפגיעה בהסעת החולות לאורך החופים, ושינויים בזרמי הים שהנמל יצר. חברת נמלי ישראל מחויבת במסגרת התכניות שאושרו לבצע מהלכים של שיקום ותחזוקה שוטפת של החופים שנפגעו מהקמת הנמל, ומוצע כי היא תקדם במהירות האפשרית את תהליכי הבאת התכנית לאישור, כך שיושלם הפרויקט עד תחילת 2028.

סעיף 24 (גפ"מ מחוץ לחיפה)

בית הזיקוק באשדוד, "פז אשדוד", מייצר כמו בית הזיקוק של בז"ן גפ"מ במהלך תהליך זיקוק הנפט. גפ"מ זה מתחלק לגפ"מ לשימוש ביתי ומוסדי, וגפ"מ 'אולפיני', המכיל ריכוז גבוה של אולפינים אשר אינם מאפשרים שימוש כזה. בית הזיקוק של בז"ן מטפל בגפ"מ האולפיני במסגרת תהליך ייצור האולפינים שהוא מבצע בתעשיית ההמשך שלו במפעל "כרמל אולפינים". ל"פז אשדוד" אין תעשיית המשך ולכן הם נדרשים להוביל את הגפ"מ האולפיני שלהם במיכליות כביש לכרמל אולפינים.

מוצע לקדם הקמה של תשתית שתאפשר ייבוא וייצוא של גפ"מ רגיל ואולפיני מאזור נמל אשדוד, אשר נמצא סמוך ל"פז אשדוד", וזאת על מנת לאפשר לבית הזיקוק לייצא את הגפ"מ האולפיני ולא להיות תלוי בתעשיות ההמשך של בז"ן, וכן לייבא גפ"מ וכך לייצר יתירות נוספת לייבוא הגפ"מ לקצא"א אשקלון.

סעיף 25 (צמצום השימוש בגפ"מ במשק)

גפ"מ משמש הן לבישול, הן לחימום והן כחומר בעירה תהליכי למשקי בית, מאפיות, מפעלים, בתי חולים, אוניברסיטאות ועוד. מבחינה כלכלית, זול יותר כיום למשקי בית לבשל בעזרת כיריים חשמליות, לחמם באמצעות גופי חום ותשתיות אחרות, ולגופים גדולים כמו בתי חולים ומפעלים זול יותר לעבור לגז טבעי לצרכיהם. במקביל, עלות הקמת תשתיות אחסון גפ"מ היא גדולה מאוד, ונדרש לשנע את הגפ"מ במיכליות כביש ומשאיות ברחבי המדינה באופן שמהווה סכנה בטיחותית. על כן, מוצע לפעול להקטין את הביקוש המקומי לגפ"מ תוך מעבר לגז טבעי, חשמל ופתרונות אחרים. מהלך כזה יקטין את התלות של ישראל בגפ"מ, יחסוך כסף למשקי בית ולגופים אחרים, ויחסוך למדינה הוצאות גדולות על הקמת תשתיות אחסון שעוללות להפוך למיותרות.

סעיף 26 (מענה לרשויות מקומיות)

מוצע להקים צוות בין משרדי בהשתתפות משרד הפנים ומשרד האוצר, לגיבוש מענה לפגיעה כלכלית, ככל שתהא, לחלק מהרשויות במפרץ חיפה, בשל הפסקת הפעילות של כל אחת מהתעשיות הפטרוכימיות.

סעיפים 27+28 (שיקום קרקעות מזוהמות)

על מנת לאפשר פיתוח מחדש של המתחמים המזוהמים ולאפשר תכנון מיטבי למגוון שימושים על שטחם, יש צורך לבצע שיקום של הקרקעות המזוהמות, והתשתיות המכילות חומרים מסוכנים, לרבות דלקים ותזקיקים, כולל שלבים של הכנת סקרים היסטוריים ותכניות חקירה וביצוע של השיקום בפועל. פעולות השיקום כוללות ביצוע של תכניות הדיגום בקרקע, של גז-קרקע ושל מי תהום על פי הצורך, הקמת מתקני טיפול שיתנו מענה לכמויות הקרקע המזוהמות הגדולות הצפויות במתחמים אלה, טיפול במוקדי הזיהום ועוד. יש לבצע פעולות אלה בהתאם לדיני הגנת הסביבה ובפרט תוך החלת העקרון "המזהם משלם" על הגורמים שניהלו, הפעילו ועשו שימוש באתרים, ובפיקוח של המשרד להגנת הסביבה. יצוין, כי במהלך חמש השנים האחרונות, כחלק מהפרויקט הלאומי לשיקום קרקעות המדינה, שוקמו כבר למעלה מ-6,000 דונם של מתחמים עם זיהומי קרקע משמעותיים ומורכבים, כתוצאה מפעילות תעשייתית, כאשר שטחים אלו מיועדים לפיתוח מחדש לשימושים מגוונים של מגורים, מסחר ושטחים ציבוריים פתוחים.

בהצעה הודגש כי אין בה כדי להוות ויתור על זכות מזכויותיה של המדינה, לרבות הזכות לדרוש שיפוי והחזר הוצאות בגין הפעולות שיתבצעו מכוח החלטה זו, או ביחס לכל דרישה קיימת או עתידית מצד צדדים שלישיים, אשר קשורה במישרין או בעקיפין לשימוש בקרקע למטרות מזהמות.

סעיף 29 (כללי)

בהצעה מובהר כי כללי החלוקה והביצוע המוזכרים בה ייעשו בהתאם להוראות התכ"ס הרלוונטיות. כמו כן, יובהר כי אין באמור בהצעה זו בכדי לפגוע בסמכויות המשרדים או כל גורם אחר לפי כל דין וכי אין באמור בהחלטה זו משום ויתור על אף טענה של המדינה וכל זכויותיה שמורות אפוא.

סעיף 30 (ניהול ההחלטה)

מוצע להנחות את משרד ראש הממשלה להקים ועדת היגוי בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה ומנכ"לית משרד ראש הממשלה החליפי, בהשתתפות נציגי כלל המשרדים הלוחמים חלק בהחלטה ורשות מקרקעי ישראל, לצורך ליווי, מעקב והסרת חסמים לשם יישום ההחלטה.

כמו כן, מוצע להנחות את משרד ראש הממשלה ומשרד ראש הממשלה החליפי להקים מנהלת, שתלווה את עבודת ועדת ההיגוי ותסייע למשרד ראש הממשלה בריכוז עבודת הוועדה. המתנהלת תדווח לוועדת ההיגוי מדי רבעון על התקדמות יישום ההחלטה, על חסמים ביישומה ועל פעולות שבוצעו להסרתם. מוצע כי כלל עלויות הפעלת המנהלת, יתוקצבו ממקורות משרד ראש הממשלה ומשרד ראש הממשלה החליפי

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

בהצעות שיש להן היבט כלכלי יובאו נתונים כלכליים, לרבות נתונים מספריים, נתונים השוואתיים וכן צפי להשלכות על משק המדינה ועל כלכלתה.

תקציב

כמפורט בהחלטה.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלוונטי.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר הבינוי והשיכון: מאשר

שרת הכלכלה והתעשייה: בהתאם לעמדת הגורמים המקצועיים במשרד, מאושרים הסעיפים

הנוגעים למשרד הכלכלה והתעשייה

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצורפת

סיווגים

סיווג ראשי: ביצועי

סיווג משני: הצהרתי

תחום פעולה עיקרי: אחר

מוגש על ידי ראש הממשלה

ועל ידי ראש הממשלה החליפי

ועל ידי שר האוצר

ועל ידי שרת האנרגיה

ועל ידי השרה להגנת הסביבה

ועל ידי שרת הפנים

ועל ידי שרת התחבורה והבטיחות בדרכים

ועל ידי שר הבריאות

כ"ט באדר א' התשפ"ב
02 במרץ 2022

היועצת המשפטית

ירושלים, כ"ט באדר א' התשפ"ב

2 במרס 2022

סימוכין: 2124277097

חוות דעת משפטית הנלווית להצעה להחלטת ממשלה

נושא הצעת ההחלטה: אסטרטגיה לפיתוח ולקידום מפרץ חיפה.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

במטרה להוביל לפיתוח ולקידום מפרץ חיפה ולנוכח מחויבות הממשלה לשיפור איכות החיים באזור מפרץ חיפה, מוצע לפעול במספר מישורים לשם הפיכת מפרץ חיפה לאזור אטרקטיבי מוטה מגורים, תעשייה קלה והייטק, כמו גם אתרי טבע ובילוי. זאת, באמצעות הפעולות המפורטות בהצעת ההחלטה, שעיקרן:

1. מוצע לקדם אסטרטגיה לפיתוח אורבני משמעותי במפרץ חיפה שתהפוך את אזור המפרץ מאזור מרובה מפעלי תעשייה כבדה לאזור המשלב מגורים, תעסוקה, תעשייה נקייה ושטחים ירוקים.
2. מוצע להקים צוות, המורכב מנציגי ממשלה רלוונטיים, לניהול משא ומתן עם מפעלי התעשייה הפטרוכימית והכימית, במטרה להביא להפסקת הפעילות במפרץ חיפה, תוך שמירה על הביטחון האנרגטי ואספקת דלקים סדירה למשק. בהצעה הובהר כי כל קבלת החלטה תהא כפופה למציאת מקור תקציבי. כמו כן, הובהר בהצעה כי אם המשא ומתן כאמור לא יצלח, אין הדבר גורע מסמכותה של המדינה בכל ענין וכי אין באמור בהצעה ביחס לעבודת הצוות כדי לגרוע מסמכויות הממשלה, השרים או גורם אחר לפי כל דין או כדי לכבול את שיקול דעתם בכל דבר וענין.
3. על מנת לקדם פיתוח כלכלי של מפרץ חיפה, מוצע לפעול לצמצום ואף לסגירה של חוות המיכלים של חברת תשתיות אנרגיה בע"מ (להלן - תש"א), באופן שניתן יהיה לשקם את קרקעות חוות המיכלים בהקדם. כמו כן, מוצע לבחון את האפשרות להעתקת הפעילות התעשייתית של חברת כימיקלים לישראל בע"מ (להלן - כי"ל) במתחם דשנים לאתר אחר, בתיאום עם צוות המו"מ.
4. מוצע לקדם מספר פרויקטי תשתית על מנת להביא לשיפור היבטים תחבורתיים במפרץ חיפה.
5. לשם שיפור שירותי הרפואה ובריאות הציבור במפרץ חיפה, ולנוכח הגידול הצפוי באוכלוסיית מפרץ חיפה, מוצע להקים צוות לתכנון ולהקמה של בית חולים חדש בקריית אתא באמצעות העתקת אחד מבתי החולים הקטנים הפועלים כיום בעיר חיפה.
6. עוד מוצע להטיל על שרת הפנים, השרה להגנת הסביבה ושר האוצר לגבש את מנגנון ההקמה והניהול של פארק מטרופוליני לאורך נחל הקישון.
7. כמו כן, מוצע להקים צוות בין משרדי לשם גיבוש תכנית למתחם הייטק מעורב שימושים, וצוות נוסף שיגבש תכנית להסרת חסמים על מנת למשוך חברות בעלות ערך מוסף גבוה לאזור המפרץ במידת הצורך.

היועצת המשפטית

8. בנוסף, מוצע להטיל על רשות מקרקעי ישראל ומנהל התכנון, בהתייעצות עם משרד האנרגיה, משרד הכלכלה והתעשייה ומשרד התחבורה והבטיחות בדרכים, לקדם תכנון לאזור מפרץ חיפה, במטרה להפוך אותו לאזור עירוני מוטה מגורים, תעסוקה, לוגיסטיקה ותעשייה קלה. מוצע כי התכנית תעניק מענה תכנוני גם להיערכות משק האנרגיה, ולהיערכות הנמלית במפרץ, על מנת להבטיח רציפות תפקודית מלאה, בראייה כלל ארצית. בהצעה הודגש כי התכנון יקודם בתיאום עם נציגי הממשלה בצוות המשא ומתן.

9. מוצע לקבוע פעולות לשם היערכות משק האנרגיה להפסקת הפעילות של התעשיות הפטרוכימיות במפרץ חיפה. בתוך כך, מוצע להתנות את הפסקת פעילות התעשיות הפטרוכימיות בהבטחת הרציפות התפקודית של משק האנרגיה, ובפרט בתפקודם המלא, על פי כל דין, של המתקנים כמפורט בנספח א' להצעת ההחלטה; לקיים מספר פעולות ובהן קידום הקמתו של מסוף תזיקים חדש בנמל חיפה, על מנת לאפשר ייבוא של תזיקי נפט ושל גפ"מ; לבחון ולתכנן הקמה של מבנים ימיים נמליים לייבוא ולייצוא של גפ"מ במרחב הנמלי באשדוד; להקים צוות שיגבש תכנית לצמצום השימוש בגפ"מ בישראל.

10. מוצע להנחות את שרת התחבורה והבטיחות בדרכים להורות לחברת נמלי ישראל לקדם את תכנון שוברי הגלים להגנת חופי קריית חיים ולשיקומם.

11. עוד מוצע להקים צוות בין משרדי לגיבוש מענה לפגיעה כלכלית, ככל שתהא, לחלק מהרשויות במפרץ חיפה בשל הצפי להפסקת הפעילות של כל אחת מהתעשיות במפרץ חיפה.

12. בהצעה הובהר כי כללי החלוקה והביצוע המוזכרים בה ייעשו בהתאם להוראות התכ"ם הרלוונטיות, וכן כי אין באמור בה כדי לפגוע בסמכויות המשרדים או כל גורם אחר לפי כל דין או משום ויתור על אף טענה של המדינה, וכל זכויותיה שמורות אפוא.

13. לבסוף, מוצע כי תוקם ועדת היגוי בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה ומנכ"לית משרד ראש הממשלה החליפי לצורך ליווי, מעקב והסרת חסמים לשם יישום ההחלטה וכן מוצע להנחות את משרד ראש הממשלה ומשרד ראש הממשלה החליפי להקים מנהלת, שתלווה את עבודת ועדת ההיגוי ותסייע בריכוז עבודת ועדת ההיגוי. מוצע כי כלל עלויות הפעלת המנהלת, יתוקצבו ממקורות משרד ראש הממשלה ומשרד ראש הממשלה החליפי.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

ביום 25.10.2020 החליטה הממשלה (החלטה מס' 472) להקים ועדת מנכ"לים בין-משרדית לפיתוח ולקידום מפרץ חיפה (להלן - ועדת המנכ"לים), שתגבש אסטרטגיה ממשלתית ועקרונות לתוכנית פעולה לפיתוח ולקידום מפרץ חיפה. בהחלטה מס' 472 נקבע כי הוועדה תדון, בין היתר, בעתיד התעשייה הכבדה, בדגש על התעשייה הפטרוכימית במפרץ חיפה; בתשתיות האנרגיה הקיימות במפרץ חיפה ובהבטחת רציפות התפקוד של משק האנרגיה הלאומי בטווח הקצר, הבינוני והארוך; בצורכי דיור ובפיתוח עירוני של מטרופולין חיפה; בפיתוח כלכלי ואזורי, בהגברת הפיריון ובעידוד השקעות; בצורכי תעסוקה קיימים ועתידיים במטרופולין חיפה וכן בסיכונים מחומרים מסוכנים, זיהום אוויר, שיקום קרקע והיבטים סביבתיים נוספים במפרץ חיפה.

היועצת המשפטית

ביום 6.11.2020 פרסמה הוועדה קול קורא לציבור להגיש הצעות לקידום ולפיתוח מפרץ חיפה הרלוונטיות לעבודת הוועדה. במענה לקול הקורא התקבלו עשרות פניות מהציבור.

כפי שעולה מדוח ועדת המנכ"לים, ועדת המנכ"לים קיימה 12 ישיבות וערכה סיור במפרץ חיפה, לרבות ביקור ב'מתחם בז"ן'. עוד עולה מהדוח כי ועדות המשנה שמינתה (צוות אנרגיה, צוות כלכלה ותעסוקה, צוות שלטון מקומי וצוות מימון) קיימו 21 ישיבות נוספות. במסגרת ישיבות הוועדה נשמעו פונים שונים שהגישו התייחסויותיהם לקול הקורא, ובהם גם נציגי חברת בתי זיקוק לנפט בע"מ (להלן - חברת בז"ן) ובא כוחה, שלהצעת ההחלטה דן השלכות משמעותיות לגביה.

בהתאם להחלטה מס' 472, פרסמה ועדת המנכ"לים ביום 26.4.2021 את טיוטת המלצותיה להערוך הציבור, שעיקרה: קידום תכנון כולל ומפורט למפרץ חיפה, שיאפשר פיתוח בר-קיימא ויהפוך את המפרץ לאזור מוטה מגורים ותעסוקה נקייה עם פארק מטרופוליני; קביעת יעד שלפיו בתוך עשור תושלם היערכות הגורמים הממשלתיים להפסקת הפעילות של התעשייה הפטרוכימית במפרץ חיפה, בכפוף לעמידה בצרכי משק האנרגיה ההכרחיים להבטחת רציפות תפקודית לאחר הפסקת הפעילות כאמור; הקמת צוות ממשלתי שיקיים מו"מ עם תשלובת בז"ן ועם חברת כי"ל, מתוך מטרה להביא להפסקת הפעילות כאמור באופן המתיישב, ככל הניתן, עם צרכי העובדים ואינטרס החברות; עיגון המלצות הוועדה בהחלטת ממשלה.

עמדת המיעוט של משרד האוצר צורפה לטיוטת המלצות הוועדה ביום 28.4.2021.

נוכח פרסום טיוטת המלצות הוועדה, שלח בא-כוח חברת בז"ן מכתב אל חברי ועדת המנכ"לים ביום 13.5.2021, ובו שטח טענות משפטיות ביחס לתוכן ההמלצות וביחס לאופן גיבושן. עיקר טענותיה של חברת בז"ן, באשר לתוכן ההמלצות, הן אלה:

1. כי המדינה התקשרה עמה בהסכם נכסים בשנת 2007, אשר על בסיסו הופרטה החברה, ואשר מקנה לה זכות חכירה לדורות בקרקע לתקופה של 49 שנים עם אפשרות להאריך את התקופה ב-49 שנים נוספות. לטענת בז"ן, הסכם זה טומן בחובו התחייבויות ומצגים ברורים בכל הנוגע לאופק הפעילות העסקית של בז"ן, מדגיש במפורש את החשיבות שרואה המדינה בשימור ייעוד המקרקעין למטרה של זיקוק נפט ולמעשה מושתת כולו על ההנחה שהמדינה היא שתעמוד על החובה להמשיך ולזקק נפט לאורך זמן.
2. עוד טענה בז"ן כי המדינה הציגה מצגים בדבר המשך פעילותה הרציפה של בז"ן לאורך זמן, ובהם תשקיף, שעליו חתמה במסגרת הליך מכירת מניות החברה, וכן הוצאת צו ביחס לחברה מכוח הוראות סעיף 59 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, אשר מכריז על האינטרסים החיוניים של מדינת ישראל בחברה.
3. חברת בז"ן הבהירה כי מאז החתימה על הסכם הנכסים, היא נקטה פעולות הסתמכות סבירות רבות מתוך ראייה ארוכת טווח ובהסתמך על ההתקשרות עם המדינה המאפשרת, לפי טענתה, אופק פעילות עסקית ארוך טווח. לטענת בז"ן, פעולות ההסתמכות כוללות, בין היתר, תשלומים, השקעות וכן התקשרויות חוזיות והתחייבויות צופות פני עתיד בסך מאות מיליוני שקלים.
4. עוד טענה החברה כי כל תכנית אשר תקדם המדינה ותוביל לאי-אפשרות להפעיל את בתי הזיקוק בחיפה עולה כדי הפרה של מחויבות חוזית ומנוגדת לדין, פוגעת פגיעה אנושה בחברה ובאינטרסים

היועצת המשפטית

המוגנים שלה מכוח דיני הקניין ודיני החוזים וכן פוגעת בבעלי מניותיה של החברה ובהסתמכותם, בנושיה וביתר בעלי העניין בה. מעבר לכך, החברה טוענת כי עצם קבלת החלטה על סגירת בז"ן, אפילו אם רק באופן צופה פני עתיד, היא עצמה הפרה אקטואלית ומיידית של ההסכם, ותגרוור נזקים כבר מרגע היוודע על החלטה.

5. בנוסף, לשיטתה של בז"ן, סגירת מפעליה פוגעת באינטרסים ציבוריים חשובים, ובהם פגיעה כלכלית בציבור, פגיעה באמון הציבור במנהל הציבורי ובאינטרס החברתי הטמון בחיוב המדינה לעמוד בהתחייבויותיה, פגיעה בתעסוקה ובשכר במשק, פגיעה כללית באינטרסים חיוניים של המדינה בפעילות של זיקוק נפט גולמי ואף פגיעה בביטחון המדינה. כמו כן, טענה בז"ן כי התנערות המדינה מההסכם, כך לדבריה, אינה מתחייבת מאינטרס ציבורי חיוני מהותי "חשוב וכבד משקל" מספיק וכי המדינה אינה עומדת במבחן "איוון האינטרסים" שנקבע בפסיקה.

ביום 7.6.2021 פורסם הדוח המסכם של המלצות ועדת המנכ"לים.

כפי שעולה מדברי ההסבר להצעת ההחלטה דנן, לאחר הקמת הממשלה ביוני 2021, ובהתאם לקווי היסוד של הממשלה, החלה עבודת מטה ענפה ומעמיקה של משרדי הממשלה הרלוונטיים בנושא מפרץ חיפה, בהמשך לעבודת ועדת המנכ"לים ובשים לב לדו"ח המסכם שפרסמה. זאת, על מנת לגבש החלטת ממשלה בנושא.

בהצעת ההחלטה דנן מוצע לקדם אסטרטגיה צופה פני עתיד לפיתוח ולקידום מפרץ חיפה, שתמקד בפיתוח אורבני משמעותי, אשר יש בו כדי לשנות את אופי האזור כולו, מאזור עם תעשייה כבדה, לאזור המשלב מגורים, תעסוקה, תעשייה נקייה ושטחים ירוקים. עוד צוין בהצעת ההחלטה כי תכליתה להביא להפסקת הפעילות של התעשייה הפטרוכימית במפרץ חיפה, וכן למציאת פתרונות חלופיים לצורך עמידה בצרכי משק האנרגיה ההכרחיים להבטחת רציפות תפקודית, בהמשך למגמה העולמית לצמצום השימוש בדלקים פוסיליים ולמעבר לאנרגיות מתחדשות, וכל זאת במאמץ שהפעולות ייעשו בלוחות הזמנים שהומלצו בדוח ועדת המנכ"לים, ובכפוף לאמור בהצעת ההחלטה.

מדו"ח ועדת המנכ"לים עולה כי מרבית שטחי התעשייה והמלאכה במפרץ חיפה נמצאים בשימוש מספר מצומצם של חברות, כך ש-9 חברות מחזיקות בכ-80% משטחי התעשייה והמלאכה, בעוד שכ-165 חברות מחזיקות בכ-20% הנותרים. עוד עולה מהדוח כי מרבית מהחברות הפועלות אינן תלויות בתעשייה הפטרוכימית ולכן לא צפויות להיות להן השלכות הנובעות מיישום הצעת ההחלטה דנן. לעומת זאת, ליישום הצעת ההחלטה דנן צפויות השלכות משמעותיות ביחס לחברות העוסקות בפעילות פטרוכימית וכימית.

לצורך יישום הצעת ההחלטה דנן, מוצע להקים צוות משא ומתן בהשתתפות נציגי רשות מקרקעי ישראל, אגף התקציבים במשרד האוצר, החשב הכללי במשרד האוצר, משרד האנרגיה והמשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט אזרחי), שיבוא בדברים עם חברת בז"ן, חברת כי"ל, חברת תשי"א וגורמים רלוונטיים נוספים. בהצעת ההחלטה צוין כי מטרת הצוות להביא להפסקת פעילות התעשייה הפטרוכימית והכימית במפרץ חיפה, תוך שמירה על הביטחון האנרגטי ואספקת דלקים סדירה למשק.

במסגרת המו"מ תינתן הדעת להיבטים שונים הנוגעים, בין היתר, לתאריך היעד להפסקת פעילות המפעלים הפטרוכימיים והכימיים במפרץ חיפה, לסוגיות תכנוניות וקנייניות, להתקשרויות חוזיות

היועצת המשפטית

ולחובות לטיהור קרקעות מזוהמות לפי דין, וכן יישמעו עמדותיהן וטענותיהן של החברות השונות בלב פתוח ובנפש חפצה.

בהתאם לזאת גם הודגש בהצעת ההחלטה כי הליכי התכנון הפורמליים ופעולות נוספות של המדינה, המשפיעות באופן ישיר על המו"מ עם החברות כאמור, ייעשו בתיאום עם נציגי הממשלה בצוות המו"מ.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

הצעת ההחלטה הופצה ליועצים המשפטיים של המשרדים והגופים הרלוונטיים ביום 15.2.2022, ביום 22.2.2022, ביום 23.2.2022 וביום 28.2.2022.

מרבית ההערות הוטמעו בנוסח ההצעה.

עמדת היועצים המשפטיים של המשרדים שהשרים העומדים בראשם מגישים את הצעת ההחלטה:

בשים לב לכל האמור לעיל, אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

הצעת ההחלטה וחוות הדעת המשפטית הן על דעת היועצים המשפטיים של משרד האנרגיה, משרד האוצר, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ומשרד הבריאות, וכן על דעת המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט אזרחי).

היועצת המשפטית של המשרד להגנת הסביבה והיועץ המשפטי של משרד הפנים מוסרים שאין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

אורלי פישמן אורן, עו"ד

סגנית בכירה ליועצת המשפטית